

Palveludirektiivi näköpiirissä

Euroopan Unionin keskeinen tavoite on saada alueensa sisämarkkinat toimimaan tehokkaasti. Ihmisten, palvelujen ja tavaroiden tulisi saada liikkua vapaasti maasta toiseen. Tullit, verot, luvat ja kaikenkarvainen viranomaisharkinta ovat omiaan luomaan esteitä ja jäykistämään toimintaa – hidastamaan toivottua kehitystä. Komission laskelmien mukaan unionin bruttokansantuotteesta yli puolet muodostuu palveluista.

Väikka EU on pystynyt poistamaan ja madaltamaan monia näistä esteistä, on monilla jäsenmailla yhä paljon tehtävää. Suomessa on suhteellisen vähän luvanvaraisia tai erityisesti säänneltyjä palveluelinkeinoja ja hallinnolliset menettelyt ovat varsin kevyitä. Monissa muissa EU-maissa byrokratian karsiminen on vasta alkuvaiheessa ja monimutkaiset sekä epäselvät hallinnolliset menettelyt vaikeuttavat sekä ulkomaisten yritysten sijoittautumista että rajojen yli tapahtuvaa palveluntarjontaa.

EU:n komissio antoi tammikuussa direktiiviehdotuksen palveluista sisämarkkinoilla (Directive on Services in the Internal Market). Direktiivin tarkoituksena on edistää palveluiden vapaata liikkuvuutta ja sitä sovelletaan kaikkiin taloudellisen intressin sisältämiin palveluihin lukuun ottamatta rahoituspalveluja, sähköisiä palveluja ja liikennettä. Myös säädeltyjä ammatteja harjoittavien, kuten hammaslääkärien, tarjoamat palvelut kuuluvat soveltamisalaan. Ehdotuksen käsittely on vasta alkanut ja siitä neuvotellaan seuraavan kerran ministeritasolla toukokuussa. Parlamentti pääsee käsittelemään asiaa myöhemmin. Voimaan direktiivi tulisi vuonna 2007.

Direktiivi sisältää jäsenmaiden viranomaisille velvoitteen parantaa ja yksinkertaistaa palvelujen tarjontaan liittyviä hallinnollisia menettelyjään. Lähtökohtana on niin kutsuttu yhden luukun periaate (one-stop-shop): toisesta maasta tulevan palvelujen tarjoajan on voitava hoitaa kaikki sijoittautumiseen liittyvät käytännön asiat nopeasti ja tehokkaasti. Viranomaiset eivät saa evätä lupaa esimerkiksi vedoten markkinatilanteeseen.

Uutta ajattelua on se, että palveluntarjoajan tulee noudattaa oman lähtömaansa lainsäädäntöä myös tarjotessaan palveluja muissa jäsenvaltioissa. Kyse on siis samasta periaatteesta kuin CE-merkityn tuotteen pääsystä Euroopan markkinoille: yhdessä maassa saatu hyväksyntä oikeuttaa pääsyyn koko alueelle. Vastaanottajamaa ei saa asettaa palveluillekaan lisävaatimuksia, eikä sillä ole myös-

kään välitöntä valvontaoikeutta tai -velvoitetta. Tämä asettaa entistä suurempia vaatimuksia viranomaisten väliselle yhteistyölle.

Palkansaajajärjestöjen pelkona on ulkomaisen työvoiman hallitsematon väärinkäyttö, jos lähtömaa-periaatetta toteutetaan myös työehtojen valvonnassa. Tällä hetkellä työntekijöihin sovelletaan sen maan palkkausta ja muita työehtoja, jossa työ tehdään. Huolena on, että valvonnan jättäminen vain lähtömaan varaan yllyttää keinottelemaan esimerkiksi perustamalla ulkomaille lyhytikäisiä postilaatikkoyrityksiä. Kun kyproslainen yritys tarjoaa palveluita Suomessa, siihen sovellettaisiin vain Kyproksen lainsäädäntöä ja valvonta kuuluisi Kyproksen viranomaisille.

Terveyspalveluille on ehdotuksessa varattu oma artiklansansa 23. Siihen on kirjattu jo aiemmin EY-tuomioistuintimen ottama kanta polikliinisten terveyspalvelujen – kuten hammashoidon – korvaamisesta oman maan pelisääntöjen mukaisesti, vaikka palvelut haettaisiin toisesta jäsenmaasta. Polikliiniselle hoidolle ei voida, toisin kuin sairaalahoidolle, vaatia viranomaisten ennakkolupaa. Sairaalahoidolle etukäteishyväksyntä olisi annettava, jos hoito korvattaisiin kotimaassa eikä sitä siellä voitaisi antaa lääketieteellisesti hyväksyttävässä ajassa. Eräänlainen Euroopan hoitotakuujärjestelmä siis. Hoitoja korvataan toki jo nyt toisessa jäsenmaassa annettuna. Korvaukset maksetaan sairausvakuutustaksan perusteella.

Direktiiviehdotus johtaa mielenkiintoiseen ajatuskuun siitä, mitä mahtaisi EY-tuomioistuimessa tapahtua kuvitteelliselle kantelulle koskien tilannetta, jossa Suomen kansalainen saa hammashoitonsa toisesta jäsenmaasta ja hakee jälkikäteen korvausta valtiolta. Kansalaista ei nimittäin tyydytä kolmasosaan kustannuksista kutistunut Kelan osuus, vaan hän vaatii korvausta siihen määrään, jonka hän saisi yhteiskunnan tukena terveyskeskuksessa annetulle hammashoidolle. On ilmeistä, että maamme suuri ja koko ajan kasvava potilaan saaman tuen ero julkisten ja yksityisten palvelujen välillä johtaa ristiriitaan myös yhteisöläinsäädännön suhteen.

MATTI PÖYRY